

Kränkande behandling i förskoleklass, åk 1, 4 och 5 i Lekeberg

Inledning

Barn- och utbildningsnämnden gav i april 2025 förvaltningen i uppdrag att i en analys redovisa varför det på Lekebergs skolor är flest kränkningar i årskurs 4 och 5 och varför kränkningarna i förskoleklass och årskurs 1 har ökat.

I inledningen av Skolverkets senaste kunskapsöversikt "Skapa trygghet för lärande" från 2022 står följande att läsa: "Kränkningar i skolan är ett problem som har identifierats över hela världen, så även i Sverige. Trots att förekomsten av mobbning i svenska skolor har legat lågt i internationella jämförelser så visar senare mätningar en ökning. Vad denna ökning av mobbning i svenska skolor beror på finns det inte någon forskning som visar."

Skolverkets nya kunskapsöversikt ger inte heller något svar på i vilka åldrar som det sker flest kränkningar, varför svaret på nämndens frågor får utgå ifrån vad som kan vara möjliga orsaker. Förvaltningschefen har pratat med skolornas kuratorer för att höra deras tankar om detta. Kuratorerna har en god uppfattning om vad som händer bland eleverna, de ser vad som sker mellan eleverna och de har många samtal med elever och vårdnadshavare. Kuratorerna har också ett särskilt ansvar att stötta lärarna i skolornas värdegrunds- och trygghetsarbete.

Tabell över anmälda kränkningar sedan 2019. Det saknas sammanställd statistik per årskurs före 2022.

Årskurs	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Förskola	5	10	10	-	-	-
F	25	10	8	-	-	-
1	30	25	9	-	-	-
2	18	15	24	-	-	-
3	14	42	35	-	-	-
4	41	48	23	-	-	-
5	43	34	46	-	-	-
6	20	16	32	-	-	-
7	18	24	17	-	-	-
8	10	22	5	-	-	-
9	7	16	1	-	-	-
Totalt	231	262	210	228	186	99

Analys

Statistiken i tabellen visar att det sedan 2019 har skett en ökning av antalet anmälda ärenden om kränkande behandling i Lekebergs skolor. Det är en effekt av en ökad medvetenhet bland såväl elever som personal om vad som räknas som kränkningar samt att det har blivit en ökad efterlevnad av rutinerna för anmälan. Det senare syns i att andelen anmälningar, som efter utredning bedöms *inte* vara kränkande behandling, har ökat sedan 2020. Personalen anmäler i högre utsträckning bråk och konflikter som man tidigare avfärdade. Nu anmäler man utan att värdera för att i nästa steg utreda om det är kränkande behandling eller inte.

I de yngre årskurserna, i förskoleklass och årskurs 1, är det påtagligt att pedagogerna har blivit bättre på att upptäcka kränkande beteenden och händelser som tidigare kanske inte rapporterades i samma utsträckning. Man tänkte att barnen är små och lätt hamnar i konflikter utan att det för den skull handlar om att någon blir kränkt. Yngre barn kan dessutom ha svårare att uttrycka sina känslor och hantera konflikter. I förskoleklassen kommer barnen från en trygg förskoletillvaro till att de på skolorna hamnar i nya grupper och med nya vuxna omkring sig. Det blir fler krav och förändringar för barnen att hantera. Det är en större skolgårdsyta att leka på och eleverna runt omkring många fler.

Elever i årskurs 4 och 5 är i en ålder då de testar gränser, utvecklar sociala färdigheter och lär sig att hantera konflikter. Sociala relationer blir ofta mer komplexa. Eleverna har tidigare gått i samma klass under tre års tid, oftast med en och samma mentor. I årskurs 4 delas eleverna in i nya klasser och de får ämneslärare. Kraven ökar i klassrummen och betyg införs, något som gör att många elever inte orkar hålla ihop sig och brister mot andra elever i sin omgivning. Många kränkningar startar i sociala medier och användningen av mobiltelefoner ökar i den här åldern. Därmed ökar också möjligheten att såra varandra digitalt.

Att visa respekt och hänsyn gentemot varandra och inför de vuxna upplevs ha försämrats över tid. Sociala gruppbildningar och status-hierarkier leder lätt till kränkningar och utsatthet.

Ett individorienterat samhälle med starkt fokus på självständighet och personlig frihet påverkar även kulturen i skolan. Det finns elever som inte anser sig behöva respektera andra vuxnas tillsägelser eller andra elevers behov. Det finns även föräldrar som inte vill se andra elevers behov utan endast ser till sitt eget barns behov och rättigheter, som väljer att inte förstå att det är en grupp elever som ska fungera tillsammans. Kraven från hemmen minskar och den digitala världen har blivit en stor del i många elevers vardag.

Antalet barn som diagnosticeras med NPF ökar. En del av dessa barn har svårt med koncentration och utåtagerande beteende. Även om dessa elever inte menar att göra andra elever eller vuxna illa så sker det incidenter dagligen. Skolgården är stor och mycket sker där vuxna inte befinner sig (rastvärdar finns men kan omöjligt se allt som sker). Flera incidenter sker i korridorer där det är trångt, elever stöter in i varandra och blir för nära, saker tappas bort eller någon råkar stå i vägen.

Postadress	Gatuadress	Telefon	E-post	Hemsida	Organisationsnummer
Lekebergs kommun 716 81 Fjugesta	Bangatan 7 Fjugesta	0585-487 00	kontaktcenter@lekeberg.se	lekeberg.se	212000-2981

Förebyggande arbete

För att förebygga och motverka kränkande behandling arbetar alla skolor systematiskt med värdegrundsfrågor. Skolornas kuratorer bistår lärarna med material till värdegrundsarbetet och följer upp arbetet en gång i månaden. Arbetet involveras i hela skoldagens arbete, till exempel vid rastaktiviteter, på lektioner, i matrådet, på elevråd och klassråd.

Elevernas trygghet i skolan är en prioriterad uppgift för pedagogerna, elevhälsan och rektorerna. Personalen markerar tydligt mot kränkande behandling som ett icke acceptabelt beteende. Man reagerar på händelser, vidtar åtgärder och följer upp att kränkningar upphör. Trygghetsarbetet lyfts även på klassråd och elevråd.

Månadsutvärdering sker i klasserna med stöd av trygghetsteamerna. På studiedagar samtalar personalen om kränkningar, bråk och konflikter och hur de ska agera. De samtalar utifrån olika case som gör att de blir trygga i sitt arbete. Ärendegången för anmälan är inarbetad på skolorna och de flesta är trygga i hur de ska agera och rapportera händelser och incidenter.

Läsåret 2025/2026 kommer skolorna få möjlighet att pröva ett webbaserat verktyg som heter SomeBuddy. Via SomeBuddy kan eleverna få anonym hjälp vid obehagliga situationer, trakasserier och mobbning på sociala medier. SomeBuddy erbjuder även lektionsmaterial att arbeta med i skolan. Kuratorerna och övrig personal vet att det som syns som verbala och fysiska kränkningar i skolan många gånger har sin start i sociala medier, vilket är svårt att komma åt för pedagogerna. Genom SomeBuddy kan eleverna anonymt be om hjälp då hen även möter andra otäcka situationer på nätet, när de spelar datorspel eller befinner sig någon annanstans online. Med stöd av SomeBuddy vill skolorna undersöka om de kan hjälpa eleverna att hantera kränkningar på nätet så att de kan känna sig trygga i skolan och på fritiden.